

Hemşirelik Öğrencilerinin Bütüncül Tamamlayıcı ve Alternatif Tıbbı Karşı Tutumları*

Attitudes of Nursing Students Toward Holistic Complementary and Alternative Medicine

Betül AKTAŞ

Sanko Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Gaziantep

ÖZ

Amaç: Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin Bütüncül Tamamlayıcı ve Alternatif Tıbbı karşı tutumlarını değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Tanımlayıcı tipteki bu araştırma, 2013 yılı 17 Ekim-28 Kasım tarihleri arasında bir üniversitenin sağlık yüksekokulunda yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini; 2013-2014 Eğitim Öğretim yılında sağlık yüksekokulu hemşirelik bölümünde öğrenim gören 337 öğrenci oluşturmuştur. Çalışmaya katılmayı kabul eden ve çalışmanın yapıldığı gün okulda olan 297 öğrenci örnekleme oluşturmuştur. Örneklem seçimine gidilmemiştir. Evren örnekleme oluşturmuştur. Araştırmanın yürütülebilmesi için okul yönetiminden yazılı izin ve öğrencilerden sözlü onam alınmıştır. Veriler öğrencilere ait demografik özellikleri içeren dokuz sorudan oluşan tanıtıcı form ve Bütüncül Tamamlayıcı ve Alternatif Tıbbı Karşı Tutum Ölçeği (BTATÖ) kullanılarak elde edilmiştir. Verilerin istatistik analizi SPSS 23.0 istatistik programı kullanılarak yapılmıştır. Verilerin analizinde; sayı yüzde dağılımı, varyans analizi ve student t testi kullanılmıştır.

Bulgular: Hemşirelik Öğrencilerin Tamamlayıcı ve Alternatif Tıbbı Karşı Tutum Ölçeği puan ortalaması 31.38 ± 4.40 olarak tespit edilmiştir. Tutum puanlarının cinsiyete, sınıfa, anne ve babanın öğrenim durumuna, yaşadıkları yere, kardeş sayısına, sosyoekonomik duruma ve alternatif ve tamamlayıcı tıp kullanma durumuna göre ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Sonuç: Hemşirelik bölümünde okuyan öğrencilerin tamamlayıcı ve alternatif tıbbı karşı tutumlarının pozitif ve orta düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Hemşirelik öğrencisi, tamamlayıcı ve alternatif tıp, tutum, bütüncül sağlık

ABSTRACT

Objective: This study was performed to evaluate attitudes of nursing students toward Holistic Complementary and Alternative Medicine.

Methods: The descriptive study was performed in a health high school of university between 17 October and November 28 in 2013. Population of the study was consisted of 337 students who were studying in health high school in 2013-2014 academic year. The sample was consisted of 297 students who were at school during that study period, and accepted to participate in the study. Selection of a sampling method was not performed. Written permission from school management and verbal consent from students were obtained so as to be able to conduct the study. Data were collected by using a descriptive form and a scale of attitude toward Holistic Complementary and Alternative Medicine Questionnaire (HCAMQ). Statistical data were analyzed using SPSS 23.0 statistical program. Number percentage distribution, variance analysis and Student- t test were used for data analysis.

Results: Mean HCAMQ score of nursing students was 31.38 ± 4.40 points. Any statistically significant difference between students as for HCAMQ scores according to gender, class, education of their parents, number of brother or sister, socioeconomic status and using of complementary and alternative medicine ($p > 0.05$).

Conclusions: It was determined that the students who were training in the nursing department had positive and moderate attitudes towards complementary and alternative medicine.

Keywords: Nursing student, complementary and alternative medicine, attitude, holistic health

Alındığı tarih: 09.01.2017

Kabul tarihi: 08.08.2017

Yazışma adresi: Yard. Doç. Dr. Betül Aktaş, SANKO Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Gaziantep - Türkiye

e-posta: betulaktas36@gmail.com

doi: 10.5222/jaren.2017.055

*Bu çalışma Tamamlayıcı ve Alternatif Tıp Uygulamaları Kongresi'nde poster bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Bireyler herhangi bir sağlık sorunu ile karşılaştıklarında çözüm bulma çabası içine girerler. Bu çözüm bulma sürecinde kimi zaman modern tıp kullanılırken kimi zamanda geleneksel tıp olarak bilinen çeşitli uygulamalar devreye girmektedir. Gerek sağlığı korumada, gerekse sağlıkla ilgili ortaya çıkan problemlerin çözümüne yönelik son dönemlerde gelişmiş ülkelerde modern tıp dışı uygulamalara yönelim artmıştır ⁽¹⁾. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) modern tıp dışındaki tedavi yaklaşımlarını tamamlayıcı ve alternatif tıp (TAT) olarak tanımlanmaktadır. Tamamlayıcı ve alternatif tıp tıbbın kavramsal alanını genişletmek veya modern tıbbın karşılayamadığı geleneksel taleplerin karşılanması için temel tıp bütünlüğü içinde oluşturulan sağlığı koruma, hastalıkları tanılama ve tedavi etme sistemi olarak belirtilmektedir ^(2,3).

TAT, bir toplum ya da kültüre sunulan mevcut sağlık sisteminin dışında yer alan tüm sağlık uygulamalarını, yöntemlerini ve bununla birlikte değer ve inançları içine alan çok kapsamlı alandır ^(4,5).

TAT aromaterapi, masaj, refleksoloji, akupunktur ve terapötik dokunma gibi bir çok tedavi yöntemlerini içermektedir. Bu tedavi yöntemlerinden kimileri temel hemşirelik uygulamaları içerisinde yer alırken kimileri de uygulama öncesi bir takım özel eğitim gerektirmektedir ⁽⁶⁾.

Günümüzde artık çoğu insan sağlığı korumak ve geliştirmek, hastalıkların oluşmasını önlemek, hastalıkları iyileştirmek ve mevcut tıbbi tedaviyi desteklemek için TAT yöntemlerine başvurmaktadır. İnsanların TAT'a olan bu yönelişi, toplumun her düzeyinde sağlık hizmeti sunan, amacı optimal sağlık düzeyini yükseltmek olan hemşirelerin tamamlayıcı tedavi uygulamalarında yer almasını kaçınılmaz kılmıştır ^(7,8).

Sağlık sisteminin bir üyesi olarak hemşirelere, bireylerin kullandıkları TAT yöntemlerinin değerlendirilmesinde, bu yöntemlerin kullanım amaçlarının, etkilerinin, kullanım şekillerinin, risklerinin doğru anlaşılmasında önemli görevler düşmektedir ⁽⁴⁾. Bu önemli görevleri nedeniyle hemşirelerin ve de eğitim sürecinde olan hemşire adaylarının bu yöntemlere yaklaşımını belirlemeye yönelik bilgi ve tutumlarının araştırılması gerekmektedir.

Bu bilgiler doğrultusunda çalışma hemşirelik öğrencilerinin bütüncül tamamlayıcı ve alternatif tıba karşı tutumlarını değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

YÖNTEM

Tanımlayıcı tipteki bu araştırma, 2013 yılı 17 Ekim-28 Kasım tarihleri arasında bir üniversitenin sağlık yüksekokulunda yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini; 2013-2014 Eğitim Öğretim yılında sağlık yüksekokulu hemşirelik bölümünde öğrenim gören 337 öğrenci oluşturmuştur. Çalışmaya katılmayı kabul eden ve çalışmanın yapıldığı gün okulda olan 297 öğrenci örneklemi oluşturmuştur. Örneklem seçimine gidilmemiştir. Evren örneklemi oluşturmuştur. Araştırmanın yürütülebilmesi için okul yönetiminden yazılı izin ve öğrencilerden sözlü onam alınmıştır.

Veriler öğrencilere ait demografik özellikleri içeren dokuz sorudan oluşan tanıtıcı form ve Bütüncül Tamamlayıcı ve Alternatif Tıba Karşı Tutum Ölçeği (BTATÖ) kullanılarak elde edilmiştir.

Bütüncül Tamamlayıcı ve Alternatif Tıba Karşı Tutum Ölçeği (BTATÖ); 2003 yılında Hyland ve ark. tarafından geliştirilmiştir. Ülkemiz için geçerlilik güvenilirliği 2003 yılında Erci tarafından yapılmıştır. Ölçeğin güvenirlik katsayısı olan Cronbach Alpha değeri 0.72'dir. Bu çalışma için Cronbach Alpha değeri 0.76 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin Tamamlayıcı ve Alternatif Tıp (TAT) ve Bütüncül Sağlık (BS) olmak üzere iki alt skalası bulunmaktadır. Ölçek 11 sorudan oluşan likert tipi bir ölçektir. Ölçekten en az 11, en fazla 66 puan alınabilmektedir. Ölçeğin puanı düştükçe tamamlayıcı ve alternatif tıba karşı pozitif tutum artmaktadır ⁽⁹⁾.

Verilerin istatistik analizi SPSS 23.0 istatistik programı kullanılarak yapılmıştır. Verilerin analizinde; sayı yüzde dağılımı, varyans analizi ve student t testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Hemşirelik öğrencilerinin tanıtıcı özellikleri Tablo 1'de görülmektedir. Öğrencilerin %76.4'ünü kız öğrenciler %23.6'sını erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Öğrencilerin %56.9'nun geliri giderine eşit,

%34'ünün en uzun yaşadığı yerleşim yeri ilçe, %27.6'sı iki kardeş, %51.9'nun annesinin eğitim durumu ve %37.2'sinin babasının eğitim durumu ilkökul mezunudur. Öğrencilerin %50.2'si daha önce hiç tamamlayıcı ve alternatif yöntem kullanmadığını, %19.5'i bir kez kullandığını ve %30.3'ü birden çok kullandığını ifade etmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerinin Dağılımı.

Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri	Sayı	%
Cinsiyet		
Kız	227	76.4
Erkek	70	23.6
Ailenin Gelir Durumu		
Gelir Giderden Az	105	35.4
Gelir Gidere Eşit	169	56.9
Gelir Giderden Çok	23	7.7
Uzun Süredir Yaşanılan yer		
Köy	43	14.5
Kasaba	18	6.1
İlçe	101	34.0
İl	74	24.9
Büyük Şehir	61	20.5
Anne Eğitim Durumu		
Okur-yazar değil	25	8.4
Okur-yazar	25	8.4
İlkokul mezunu	154	51.9
Ortaokul mezunu	45	15.2
Lise mezunu	37	12.5
Üniversite mezunu	11	3.7
Baba Eğitim Durumu		
Okur-yazar değil	4	1.3
Okur-yazar	10	3.4
İlkokul mezunu	110	37.2
Ortaokul mezunu	58	19.6
Lise mezunu	74	25.0
Üniversite mezunu	40	13.5
Kardeş Sayısı		
Bir	81	27.3
İki	82	27.6
Üç	62	20.9
Dört ve üzeri	72	24.2
Tamamlayıcı Tıp (Alternatif Tıp) Kullanma Durumu		
Hiç kullanmadım	149	50.2
Bir kez kullandım	58	19.5
Birden çok kullandım	90	30.3
Yaş	Ort±SD=19.14±1.57	

Hemşirelik öğrencilerinin Bütüncül Tamamlayıcı ve Alternatif Tıbbı Karşı Tutum Ölçeği (BTATÖ) toplam puanı ve tamamlayıcı ve alternatif tıp (TAT) ve bütüncül sağlık (BS) alt ölçek puan ortalamalarının dağılımı Tablo 2'de gösterilmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin Bütüncül Tamamlayıcı ve Alternatif Tıbbı Karşı Tutum Ölçeği puan ortalaması 31.38±4.40, tamamlayıcı ve alternatif tıp alt ölçek puan ortalaması 20.42±3.14 ve bütüncül sağlık alt ölçek puan ortalaması 8.54±3.06 olarak belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Bütüncül Tamamlayıcı ve Alternatif Tıbbı Karşı Tutum Ölçeği (BTATÖ) ve Alt Ölçekleri Puan Ortalamalarının Dağılımı.

Ölçek Puanı	Minimum	Maksimum	X±SD
TAT Alt Ölçek	10	28	20.42±3.14
BS Alt Ölçek	5	30	8.54±3.06
Toplam BTATÖ	16	48	31.38±4.40

Cinsiyete, sınıfa, anne ve babanın öğrenim durumu-na, yaşanılan yere, kardeş sayısına, sosyoekonomik duruma ve alternatif ve tamamlayıcı tıp kullanma durumuna göre BTATÖ toplam puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

TARTIŞMA

Hemşirelerin, toplumda tamamlayıcı terapilerin kullanımının yaygınlığına ilişkin farkındalıklarının artması ve yapılan bu uygulamalar konusunda birey ve ailesi ile sağlık çalışanları arasında iletişimi sağlamaları önemli ve gereklidir ⁽⁷⁾. Bu bağlamda hemşirelik öğrencilerinin TAT ile ilgili müfredat çalışmalarına yön vermesi adına öğrencilerin TAT kullanımına ilişkin tutum ve görüşlerinin ortaya konulması önem arz etmektedir.

Hemşirelik öğrencilerinin Bütüncül Tamamlayıcı ve Alternatif Tıbbı Karşı Tutum Ölçeği puan ortalaması 31.38±4.40, tamamlayıcı ve Alternatif Tıp alt ölçek puan ortalaması 20.42±3.14 ve Bütüncül Sağlık alt ölçek puan ortalaması 8.54±3.06 olarak belirlenmiştir. Tamamlayıcı ve alternatif tıbbı karşı tutum ölçeğinden en az 11, en fazla 66 puan alınabilmektedir. Ölçeğin puanı yükseldikçe tamamlayıcı ve alternatif tıbbı karşı negatif tutum artmaktadır. Bu sonuç katılımcıların tamamlayıcı ve alternatif tıbbı karşı tutumlarının pozitif ve orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Ülkemizde tamamlayıcı ve alternatif tıbbı karşı tutumların belirlenmesine yönelik yapılan bazı çalışma sonuçlarına göre; Uzun ve Tan ⁽¹⁰⁾ hemşirelik öğrencilerinin, tamamlayıcı ve alternatif tıbbı yönelik olumlu değerlendirmeler yaptıklarını ve hemşirelik eğitiminde tamamlayıcı ve alternatif tıp yöntemleri hakkında bilgi ve uygulamaların yer almasını istediklerini belirlemişlerdir. Yıldırım ve ark. ⁽¹¹⁾ hemşirelik ve tıp fakültesi öğrencileri ile yaptıkları çalışmalarında hemşirelik bölümü öğrencilerinin tamamlayıcı ve alternatif tıbbı yönelik düşüncelerinin tıp

fakültesi öğrencilerinden daha pozitif olduğunu ve her iki öğrenci grubunun da TAT konusundaki bilgisinin sınırlı olduğunu ifade etmiştir. Çamurdan ve Gül⁽¹²⁾ öğrencilerin büyük çoğunluğunun tamamlayıcı ve alternatif tıbbi kullandıklarını ve hastalarına da tavsiye ettiklerini ifade etmişlerdir.

Çöl Araz ve arkadaşlarının⁽⁴⁾ çalışmasında, hemşirelik öğrencilerinin büyük çoğunluğu, insanların TAT yöntemlerini kullanmasının uygun tedaviyi geciktirebileceğini, tıbbi tedavi yetersiz olursa bu yöntemlerin son çare olarak kullanılmasının uygun olduğunu ve kullanmadan önce çok fazla bilimsel kanıtın olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Fakat aynı çalışmada bu ifadelerin aksine öğrencilerin yine büyük çoğunluğu TAT yöntemlerinin vücudun savunma sistemini güçlendirdiği ve bu nedenle tıbbi tedaviye yanıtın daha iyi olduğu, bu yöntemlerin tıbbi tedavi kadar etkin olabileceği gibi olumlu fikir ve görüşler de bildirmişlerdir. Türkiye'deki TAT terapilerinin kullanımı her geçen gün artarken, yapılan birçok çalışmada hemşirelik öğrencilerinin ve hemşirelerin TAT'a yönelik ilgi ve tutumlarının farklı olduğu ve TAT konusunda bilgilerinin yetersiz olduğu ortaya çıkmıştır^(10,13-15).

Sağlık çalışanlarının TAT terapilerinin etkisi ve güvenliği konusunda var olan kaynakları kullanımı ve bilgi düzeylerini artırmaları gerekmektedir. Hemşirelik öğrencilerinin standart lisans eğitiminin bir parçası olarak TAT terapilerinin etkisi ve güvenliği konusunda eğitim almaları gerekmektedir. Hasta bakımında hastaların TAT hakkındaki sorularını cevaplayabilmek için hemşirelik öğrencilerinin müfredat programlarında bu bütünleştirici modellerin yer alması önemlidir^(10,12,16,17).

Boot-Laforce ve arkadaşları⁽¹⁸⁾ hemşirelik eğitiminin bir parçası olarak, eğitim müfredatlarının içerisine tamamlayıcı ve alternatif tıbbi entegre ederek, lisans, yüksek lisans ve doktora grubundan oluşan öğrencilere 4 haftalık teorik ve uygulamalı TAT eğitim verdikleri çalışmalarında, TAT eğitimi programı sonrasında öğrencilerin, TAT'a yönelik yeterliliklerinin, tutumlarının, bilgilerinin ve algılarının arttığını ifade etmektedirler.

Çalışmamızda; Tamamlayıcı alternatif tıp yöntemlerine yönelik tutum açısından, öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri olan, cinsiyet, sınıf, anne ve

baba öğrenim durumu, yaşanan yer, kardeş sayısı, sosyoekonomik durum ve alternatif ve tamamlayıcı tıp kullanma durumları istatistiksel açıdan anlamlı farklılık oluşturmamaktadır. Çalışma sonucumuza benzer şekilde, Çöl Araz ve arkadaşlarının⁽⁴⁾ çalışmasında da öğrencilerin cinsiyet ve sınıflarına göre tıp dışı alternatif ve geleneksel uygulamaları kullanmaları arasında bir farklılık bulunmamıştır. Ergin ve arkadaşlarına⁽⁵⁾ göre, uzmanlık ve tıp öğrencileri arasında tamamlayıcı alternatif tıp yöntemlerine yönelik tutum açısından, cinsiyet, yaş, anne ve babanın öğrenim ve çalışma durumları, aile tipi, kardeş sayısı ve sosyo-ekonomik durum farklılık oluşturmamaktadır. Ancak, uzun süre köyde yaşayanlar TAT'a yönelik pozitif tutum sergilemektedirler. Çetin'e⁽²⁾ göre de sosyo-demografik özelliklerin genel TAT kullanımı üzerinde önemli bir etkisi bulunmamaktadır. Erci'nin⁽⁹⁾ yetişkin bireylerle yaptığı çalışmasında ise erkeklerde ve bekarlarda tamamlayıcı ve alternatif tıbbi yönelik tutum anlamlı olarak negatif bulunmuştur.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırma sonucunda; Hemşirelik bölümünde okuyan öğrencilerin tamamlayıcı ve alternatif tıbbi karşı tutumlarının pozitif ve orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri olan, cinsiyet, anne ve baba öğrenim durumu, yaşanan yer, kardeş sayısı, sosyoekonomik durum ve alternatif ve tamamlayıcı tıp kullanma durumlarının tamamlayıcı ve alternatif tıbbi yönelik tutumlarında istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Çalışma sonucuna göre;

Bütüncül ve tamamlayıcı ve alternatif tıp uygulamalarının, hemşirelik öğrencilerinin eğitim programlarına dahil edilmesi, standart hemşirelik eğitiminin bir parçası olarak TAT terapilerinin etkisi ve güvenliği hakkında geleceğin sağlık profesyonelleri olacak öğrencilerimizin bilgilendirilmesi önerilmektedir.

Çalışmanın Sınırlılığı: Bu araştırma bir sağlık yüksek okulunun hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrenciler ile yürütülmüştür. Bu nedenle araştırmanın bulguları Türkiye'ye genellenemez. Araştırmaya katılmak istemeyen öğrenciler araştırmaya alınmamıştır.

KAYNAKLAR

1. Araz A, Harlak H, Meşe G. Sağlık davranışları ve alternatif tedavi kullanımı. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni* 2007; 6(2): 112-22.
2. Çetin OB. Eskişehir’de tamamlayıcı ve alternatif tıp kullanımı. *Sosyoekonomi* 2007; 2: 90-3.
3. Muslu GK, Öztürk C. Tamamlayıcı ve alternatif tedaviler ve çocuklarda kullanımı. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* 2008; 51: 62-7.
4. Çöl Araz N, Taşdemir HS, Parlar Kılıç S. Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin tıp dışı alternatif ve geleneksel uygulamalar konusunda görüşlerinin değerlendirilmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2012; 1(4): 240-51.
5. Ergin A, Hatipoğlu C, Bozkurt AI ve ark. Uzmanlık ve tıp öğrencilerinin tamamlayıcı-alternatif tıp hakkındaki bilgi düzeyleri ve tutumları. *PamMed J* 2011; 4(3): 136-43.
6. Khorshid L, Yapucu Ü. Tamamlayıcı tedavilerde hemşirenin rolü. *Atatürk Üniv. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 2005; 8(2): 124-30.
7. Turan N, Öztürk A, Kaya N. Hemşirelikte yeni bir sorumluluk alanı: tamamlayıcı terapi. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi* 2010; 3(1): 93-8.
8. Walker LA, Budd S. UK: The current state of regulation complementary and alternative medicine. *Complementary Therapies In Medicine* 2002; 10: 8-13. [\[CrossRef\]](#)
9. Erci B. Attitudes towards holistic complementary and alternative medicine: a sample of healthy people in Turkey. *J Clin Nurs* 2007; 16(4): 761-8. [\[CrossRef\]](#)
10. Uzun O, Tan M. Nursing students’ opinions and knowledge about complementary and alternative medicine therapies. *Complementary Therapies in Nursing & Midwifery* 2004; 10: 239-44. [\[CrossRef\]](#)
11. Yıldırım Y, Parlar S, Eyigor S et al. An analysis of nursing and medical students’ attitude towards and knowledge of complementary and alternative medicine (CAM). *J Clin Nurs* 2010; 19: 1157-66. [\[CrossRef\]](#)
12. Çamurdan Ç, Gül A. Complementary and alternative medicine use among under graduate nursing&midwifery students in Turkey. *Nurse Education in Practice* 2013; 13: 350-4. [\[CrossRef\]](#)
13. Turker T, Kılıç S, Koçak N. ve ark. Knowledge and attitudes toward complementary and alternative medicine amongst Turkish nursing students. *Pak J Med Sci* 2011; 27(2): 379-83.
14. Holroyd E, Zhang AL, Suen LKP et al. Beliefs and attitudes towards complementary medicine among registered nurses in Hong Kong. *International Journal of Nursing Studies* 2008; 45: 1660-6. [\[CrossRef\]](#)
15. Antigonis F, Dimitrios T. Nurses’ attitudes towards complementary therapies. *Health Science Journal* 2009; 3(3): 149-57.
16. Trail-Mahan T, Mao CL, Bawel-Brinkley K. Complementary and alternative medicine: Nurses’ attitudes and knowledge. *Pain Management Nursing* 2013; 14(4): 277-86. [\[CrossRef\]](#)
17. Avino Karen, knowledge, attitudes, and practices of nursing faculty and students related to complementary and alternative medicine. *Holistic Nursing Practice* 2011; 11: 280-8.
18. Boot-Laforce M, Scott CS, Heitkemper MM et al. Complementary and alternative medicine (cam) attitudes and competencies of nursing students and faculty: results of integrating cam in to the nursing curriculum. *Journal of Professional Nursing* 2010; 26(5): 293-300. [\[CrossRef\]](#)